

Hatime

Kitabımızda gerek içtihadı, gerekse sünnet-i seniyyeye ait bazı meseleleri inâyet-i ilâhiye ile izah etmeye gayret ettik.

Allah Teâlâ inzâl ettiği Kur'an-ı Kerim ve Peygamber Efendimize ilkatı;

“Bugün sizin dininizi ikmal ettim.” 191

âyet-i kerimesiyle ümmet-i Muhammed'e beyan etmiş, dinin esas olan imanın rükünlerini, ibâdetin kısımlarını, ahlak kânunlarını, içtihadı ait kaideleri, meşveretin fayda ve ehemmiyetini tâlim etmiştir. Bundan sonra artık kıyamete kadar bu dini tebdil ve tağyir etme ihtimali kalmadı. Çünkü; İslâmiyet semavi dinlerin en sonuncusu ve en ekmelidir. Alemin intizamını temin eden en müessir metotlar bu dindedir. Getirdiği metodlar, düsturlar ihtiyarlamaz ve eskimez. Her zaman ter ü tazedir. Zaman geçtikçe daha da gençlesin İslâmiyet, iman ve fûruata ait hükümlerden teşekkül eden, beşerin ahvalini hakıyla ıslâha kâfi bir kanunlar mecmuasıdır. Ehl-i ilm ve ehl-i fikri, ma'rufu emir ve münkeri nehiy vazifesiyle mükellef kılmıştır. Çünkü beşeriyetin saadet ve selameti bu iki şeye tevakkuf eder.

İnsanların refah ve saadetlerine, ahenk ve intizamlarına ait en mükemmel kanun ve prensipleri Kur'an ve hadisler ihtiva etmektedir. Bunlar olmaksızın kalpleri huzur ve saadete kavuşturan bir fazilet ve irfanın temin edilmesi de âdeta imkansızdır. Bu hüküm ve hakikatlerin bir çokları Kur'an ve hadis-i şeriflerde sarahaten belirtilmiş olsa da bazılarında sadece remiz ve işaret ile iktifa edilmiştir. Bediüzzaman Hazretleri'de bu gerçeği şöyle ifâde eder:

“Elfaz-ı Kur'aniye, öyle bir tarzda vaz'edilmiş ki, herbir kelâmın, hattâ herbir kelimenin, hattâ herbir harfin, hattâ bazan bir sükûtun çok vücuhu bulunuyor. Herbir muhatabına ayrı ayrı bir kapıdan hissesini verir.”192

Malumdur ki, Cenâb-ı Hak bu kâinatı en mükemmel şekilde yarattı. Kâinat kitabını ikmâl ettikten sonra ondaki bazı ince hikmetleri, sırları insan aklının araştırmasına, taharrisine ve tetebbusuna bırakmakla akla bir vazife vermiş oldu. Fen alimleri ve ilhâma mazhâr olan bazı kaşifler, kâinat kitabındaki bu ince sırları keşfederek

beşerin istifadesine sundular.

Aynen öyle de, Cenâb-ı Hak bu Din-i Mübîni de Kur'an ile ikmâl etti. Lâkin O'nda ki bir çok remiz ve işaretlerin keşfini de din âlimlerinin gayret ve çalışmalarına bıraktı. Bu âlimlerin bir kısmı tefsir sahasında, diğer bir kısmı kelâm sahasında çalışarak Kur'an'daki ince mânâları keşfettikleri gibi, müçtehitler de Kur'an-ı Azimüşşan'ın fıkha taalluk eden hükümleri üzerinde ihtisas kesbettiler ve yaptıkları içtihatlar ile bütün müslümanlara bu sahada yol gösterdiler, müşkilatlarını hallettiler ve istinbât-ı ahkâm ile ilgili temel prensipleri vaz' ettiler.

Demek oluyor ki, ayetle buyrulan “*dinin ikmâl olması*” hakikatine bütün bu çalışmalar dahildirler. Nitekim Resûlullah Efendimiz'de (a.s.m.)

“Âlimlerin (kalemlerinin) mürekkebi, şehitlerin kanları ile muvazene edilecektir.”

buyurarak, bu çalışma ve gayretleri teşvik ve tebrik etmiştir.

Evet İslâmiyet umûmî ve fitrî bir dindir. Onun o kutsî ahkâmı bütün beşeriyete şâmdir. Kıyamete kadar bütün insanları kudsi dairesine celb edecek meziyet ve sıfatları hâizdir. İşte müçtehitler bu meziyetlere kemâliyle mazhâr olmuşlardır. Ehil olmayan kimselerin içtihat namına ortaya attıkları şahsi kanaatler, İslâmiyet'in o cihanşümül, kutsi hakikatlerini ihata ve temsil etmekten çok uzaktır. Çünkü onların fikirleri yetersiz ve bilgileri nâkıs olduğu için, hükümleri de ihatasız ve noksandır.

İslâm dininin bütün kânun ve prensipleri bir vücudun azaları gibi birbirlerini teyit ve tekmil ederek mükemmel bir ahenk içerisinde insanlığın terakki ve tekemmülünü tekeffül etmiştir. İslâm dini, müntesiplerini vifak, ittifak, muhabbet ve uhuvvete davet eden bir fazilet dinidir. Adalet, istikâmet, iffet, şefkat, izzet, metanet ve nezahet gibi hakikatleri ihtiva edenengin ve zengin bir din-i mübindir. Bu hakikat Kur'an-ı Azimüşşan'da şöyle nazara verilir:

“De ki: Rabbim'in sözleri (ilim ve hikmeti) için derya mürekkep olsa ve bir o kadar da ilâve getirsek dahi, Rabbim'in sözleri bitmeden önce deniz tükenir.”¹⁹³

Hem Cenâb-ı Hakk'ın vücud ve vahdaniyetine, sıfatlarının vüsat ve azametini dâir en mükemmel ve berrak malumat, ancak ve ancak bu yüce dindedir. Bundan dolayı bu din-i mübinin haricinde hakiki bir saadet, bir hayır, bir huzur bulmak âdetâ

mümkün değildir. Bu din-i mübinde reform yapmayı düşünen insanlar, ya onun hakiki ulviyetini ve mahiyetini anlayamayan gafillerdir veya bu dinin düşmanlarıdır.

Cenab-ı Hak islam dininin ikmâlini beyan ettikten sonra **“Ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım.”**194 ayetiyle insanlara bahşetmiş olduğu nimetini beyan etmiştir. Yani din-i İslâm ile size hidayet yollarını gösterdim buyurmuştur.

Cenâb-ı Hakk'ın insanlara ihsan etmiş olduğu nimetlerin sonsuz olduğu herkesin mâlumudur. Ancak insanları dünya ve ahirette mes'ud edecek, onların tekamülüne vesile olacak en büyük nimet iman nimetidir.

Her şeyi yoktan var eden Zât-ı Zülcelâlin varlığına, birliğine, sıfat-ı mukaddesesine, kemâl-i kudret ve celâl-i kibriyasına iman etmek, cennetlerin fevkinde bir nimet-i uz mâdır. Zira Cenâb-ı Hakk'ı bilmek, O'nu noksan sıfatlardan tenzih etmek ve Şan-ı Uluhiyetini idrak etmek, İslâm dininin temeli olduğu gibi insanlığın yaratılışının da en büyük gayesidir. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati şu şekilde ifade etmiştir:

"Hilkatin en yüksek gayesi ve fıtratın en yüce neticesi iman-ı billahtır. Ve insanîyetin en âlî mertebesi ve beşerîyetin en büyük makamı, iman-ı billah içindeki marifetullahtır. Cinn ü insin en parlak saadeti ve en tatlı nimeti, o marifetullah içindeki muhabbetullahtır. Ve ruh-u beşer için en hâlis sürür ve kalb-i insan için en safi sevinç, o muhabbetullah içindeki lezzet-i ruhaniyedir. Evet, bütün hakikî saadet ve hâlis sürür ve şirin nimet ve safi lezzet elbette marifetullah ve muhabbetullahtadır."195

İşte bu marifetulâh bir nurdur ki, hangi bir arifin kalbinde tecelli ederse, o kalp nazargâh-ı İlâhi olur. Zevk-i imân ve feyz-i irfan o sayede her an inkişaf edebilir. Çünkü Cenâb-ı Hakk gayr-ı mütenâhi bir Vacibü'l-vücut olduğu gibi, O'nun Şanı Uluhiyetine taalluk eden marifetlerin de hadd-i payanı yoktur.

Cenab-ı Hak, insanîyet için en büyük nimet olan İslâm dinini tamamladığını ifade buyurduktan sonra; (...) **"Sizin için İslâm dininden razı oldum."** ifadesiyle âyet-i kerimeyi devam ettirmiştir. Yâni İslâm dini ve onun ihtiva ettiği hakikatlere bizim için razı olduğunu ifade etmiştir. Demek ki, ind-i İlâhide en makbul olan din, din-i İslâmdır. Zîra bu din, tevhid esasına müsteniddir. Evet, başta Peygamber Efendimiz (a.s.m.) olmak üzere bütün enbiya, sahabeler, müçtehitler, mücedditler, evliya ve asfiya bu dini kabul edip baştaçı etmekle hidayet asumanının güneşi olan İslâm dininden tefeyyüz etmişlerdir. Şu halde Allah'ın razı olduğu böyle bir dinden hangi akıl sahibi razı olmayabilir!... Allah'ın razı olduğuna razı olmayıp; reform adı altında onun mukaddes dinini tebdil ve tağyire çalışmak dalalettir.

İslâmiyet bütün batıl itikatları, efsane ve hurafeleri kökün den yıkmıştır. Bunları ve benzerlerini yeniden ihyaya kimsenin gücü yetmeyecektir.

Elhasıl, medeniyet ve faziletin, huzur ve refahın en büyük esası ve istinatgahı Cenab-ı Hakk'ın razı olduğu İslam dinidir. Bu din, müntesiplerini tefekküre davet ederek fikirlerini tenvir ruh ve vicdanlarını fazilet ve irfan ile tezyin etmiştir. Hâkim olduğu kalpleri kin, haset gibi her türlü kötü hasletlerden arındırıp muhabbet, şefkat, merhamet ve âlicenaplık gibi güzel meziyetlerle firdevsî bir hâle çevirmiştir. Bu sayede ahenk ve intizam getirmiştir.

İslâmiyet'in özüne vâkif olan ecdadımız, O'nun yüksek hakikatlerini taktir ederek asırlarca zaferden zafere, saadetten saadete, faziletten fazilete koşmuşlardır. Kendi terakkilerine engel olan cehalet, hurafe ve sefahet gibi manileri bu din-i İslâm'ın sayesinde bertaraf etmişlerdir.

Fethettikleri memleketleri ülkeleri birer medeniyet merkezi haline getirmişlerdir. Bu diyarların her köşesinde nurlar saçan muazzam mabetler, medreseler, dâru'l-fünunlar tesis etmişler ve bu daru'l-irfanlarda intişar eden marifetin ziyalarıyla millet ve memleketlerini nurlandırmışlardır. Bunlar hiçbir cihetle inkarı mümkün olmayan tarihi hakikatlerdir.

Allah'ın lutf-u kereminden ümidimiz kavidir ki, pek yakın bir zamanda ilim-irfan güneşi bütün ulviyet ve şaşaasıyla tulu ederek, memleketimizi ve âlem-i insaniyeti biiznillah tenvir edecektir.

Dipnotlar:

191 Maide, 5/3.

192 Sözler.

193 Kehf, 18/109.

194 Maide, 5/3.

195 Mektubât.